

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref.:
Vår ref.: 22/8203-6
Saksbehandler: Hanne Knudsen
Dato: 20.12.2022

Svar på anmodning om avklaring av ansvarsforhold mellom helse og barnevern

Det vises til oversendelse av forespørsel i epost 22. februar 2022, samt etterfølgende brev 23. mars 2022 og 11. april 2022.

Helsedirektoratet beklager lang saksbehandlingstid.

Saken gjelder avklaring av ansvarsforhold for barn som barnevernstjenesten har omsorgen for, men som også har behov for tjenester etter helse- og omsorgstjenesteloven (hol). Det stilles spørsmål om ansvarsfordelingen mellom helse- og omsorgstjenesten og barnevernet når barnets behov for helse- og omsorgstjenester endrer seg slik at det kan bli nødvendig å endre plasseringssted til en barnebolig. Videre stilles det spørsmål om hvilken kommune, omsorgskommunen eller oppholdskommunen, som skal vurdere om barnebolig er riktig tiltak og hvilken kommune som har vedtaksmyndighet og ansvar for å etablere og drifte en barnebolig.

Tilsvarende henvendelse er også sendt til Bufdir som har fortolkningsansvaret for barnevernloven. Helsedirektoratet har vært i dialog med Bufdir og dette brevet er utarbeidet i samarbeid med dem.

Helsedirektoratet har fortolkningsansvar for helselovgivningen og kan gi generell orientering om hvordan helselovgivningen skal forstås, men vi kan ikke uttale oss om anvendelsen av regelverket i det enkelte tilfelle. Selv om Helsedirektoratet ikke har fortolkningsansvaret for barnevernloven, viser vi til noen av lovens bestemmelser for å vise helheten i regelverket når det gjelder ansvarsfordelingen mellom barnevernstjenesten og helse- og omsorgstjenesten.

Rettslig grunnlag

Kommunen skal sørge for at alle personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester, jf. hol. § 3-1. For å tydeliggjøre at oppholdsprinsippet også gjelder barn som er plassert utenfor hjemmet etter barnevernloven, presiseres det i hol. § 3-9 a at *"Kommunen skal ha tilbud om nødvendige helse- og omsorgstjenester for barn som er plassert utenfor hjemmet etter barnevernloven."*

Helsedirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi

Hanne Knudsen

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20

Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

I prop. 75 L 2016–2017 Endringar i pasient- og brukarrettslova, helsepersonellova m.m. (styrking av rettsstillinga til barn ved yting av helse- og omsorgstenester m.m.) fremgår det under punkt 7.3 (s.59):

"Barn som har opphold i kommunen og som er plassert utanfor heimen etter barnevernlova, er omfatta av ansvaret den kommunale helse- og omsorgstenesta har for å sørge for nødvendige helse- og omsorgstenester til personar som oppheld seg i kommunen, jf. helse- og omsorgstenestelova § 3-1 første ledd. Dette gjeld uavhengig av kva som er grunnlaget for dette etter barnevernlova, og uavhengig av kva plasseringsalternativ barnet har opphald ved i kommunen.

I praksis viser det seg likevel at barn som er plassert utanfor heimen etter barnevernlova, ikkje alltid får eit tilstrekkeleg helsetilbod. Slik departementet vurderer det, er det viktig å sørge for at det ikkje er tvil om kva ansvar den kommunale helse- og omsorgstenesta har overfor denne særleg utsette og sårbare gruppa."

For å oppfylle sørge-for ansvaret etter hol § 3-1 har kommunen ansvar for å tilby plass i institusjon, herunder sykehjem, jf. hol. § 3-2 nr. 6. c).

Og vidare følger det av forskrift om helse- og omsorgsinstitusjon i § 1 at som institusjon etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav c regnes:

"a) Institusjon med heldøgns helse- og omsorgstjenester for barn og unge under 18 år som bor utenfor foreldrehjemmet som følge av behov for tjenester (barnebolig), herunder avlastningsboliger ..."

Kommunens plikt til å tilby helse- og omsorgstjenester speiles av pasienter og brukeres rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester i pasient- og brukerrettighetsloven (pbrl) § 2-1a. Den som mener at rettigheter etter loven er brutt kan klage til statsforvalteren, jf. pbrl § 7-2. For barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, er det barnevernstjenesten som kan samtykke til helsehjelp og klage på avslag om rett til nødvendig helsehjelp, jf. pbrl §§ 4-4 fjerde ledd og 7-2 sjette ledd.

Barnevernstjenesten i den kommunen som har overtatt omsorgen, har det løpende og helhetlige ansvaret for oppfølging av barnet etter omsorgsovertagelse, jf. barnevernloven (bvl) § 4-16, og kan flytte barnet dersom endrede forhold gjør det nødvendig, eller dersom det må anses til beste for barnet, jf. bvl § 4-17. Når barnevernstjenesten vurderer å flytte et barn fra en barnevernsinstitusjon til en institusjon under et annet lovverk, følger det av bvl § 5-6 at Bufetat skal sørge for at det blir etablert et samarbeid med barnevernstjenesten og disse institusjonene.

I bvl § 4-14 angis de ulike plasseringsalternativene som kan benyttes etter vedtak om omsorgsovertakelse. Etter § 4-14 bokstav c) kan en opplærings- eller behandling sinstitusjon være et plasseringsalternativ når barnet er funksjonshemmet og det er nødvendig på grunn av funksjonshemmingen. Det fremgår av forarbeidene til barnevernloven at institusjoner som nevnt i bvl § 4-14 bokstav c) er institusjoner som hører under andre lover enn barnevernloven¹.

¹ Ot. prp. nr. 44 (1991-92) s. 45

Både barnevernstjenesten og helse- og omsorgstjenesten har plikt til å samarbeide med andre tjenesteytere når det er nødvendig for å gi barnet et helhetlig og samordnet tjenestetilbud, jf. bvl § 3-2 og hol. § 3-4.

Hesledirektoratets vurdering

Statsforvalteren ber om en avklaring av ansvarsforholdet mellom helse- og omsorgstjenesten og barnevernstjenesten når helsetilstanden til et barn som barnevernstjenesten har overtatt omsorg for endrer seg slik at det kan bli nødvendig å endre plasseringssted fra fosterhjem eller barneverninstitusjon til en opplærings- og behandlingsinstitusjon etter bvl § 4-14c), f.eks. en barnebolig.

Innledningsvis vises det til endringen i velferdslovgivningen som trådte i kraft 1. august i år² om velferdstjenestenes plikt til samarbeid og samordning. Formålet med bestemmelsene er å sikre at barn som har behov for hjelp fra flere ulike velferdstjenester får et helhetlig og samordnet tjenestetilbud. Se mer om dette i [nasjonal faglig veileder om Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier kap. 3.](#)

Det er barnevernstjenesten som kan beslutte å flytte et barn i medhold av barnevernloven § 4-17 dersom endrede forhold gjør det nødvendig eller dersom det må anses til beste for barnet. Når barnevernstjenesten vurderer at et barn som bor i fosterhjem eller i en barnevernsinstitusjon, som følge av endrede forhold, har behov for et plasseringsalternativ som hjemles i helselovgivningen, må barnevernstjenesten og helsetjenesten innlede et samarbeide for å identifisere barnets hjelpebehov og avklare hvilke tiltak/tjeneste som er nødvendig for å dekke barnets behov.

Siden barnebolig er en tjeneste som ytes etter helse- og omsorgstjenesteloven er det helse- og omsorgstjenesten som har myndighet til å vurdere om barnet har behov for hjelp etter helselovgivningen og fatte vedtak om rett til nødvendig helsehjelp. Barnevernstjenesten må altså søke helse- og omsorgstjenesten i den kommunen barnet oppholder seg hvis de vurderer at barnet som følge av endret helsesituasjon har behov for helsehjelp i form av en barnebolig. Dette følger av den alminnelige ansvarsfordelingen mellom tjenestene.

Barnebolig er en heldøgns helse- og omsorgstjeneste hvor den daglige omsorgen for barnet ivaretas av barneboligen, på vegne av barnevernstjenesten dersom de har overtatt omsorgen for barnet. Oppholdet er som regel på permanent basis, da barnas faste bopel er i barneboligen. Barnevernstjenesten har imidlertid et oppfølgingsansvar for barn under omsorg, og et hovedansvar for å sikre at barnet får et tilstrekkelig samordnet og helhetlig hjelpetilbud, jf. bvl §§ 4-16 og 3-2.

Ved søknad om helse- og omsorgstjenester i form av barnebolig, følger det av hol. § 3-9 a at det er den kommunen der barnet oppholder seg som har ansvar for å vurdere, tilby og yte nødvendig og forsvarlige helse- og omsorgstjenester, herunder barnebolig, dersom kommunen vurderer at barnet oppfyller retten til det.

Det følger av rundskriv til pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1a at "*Selv om en person har et rettskrav på «nødvendige helse- og omsorgstjenester» betyr ikke det at vedkommende i*

² Prop. 100 L (2020-2021)

utgangspunktet har krav på en bestemt type tjeneste fra kommunen, som for eksempel en institusjonsplass. Det er kommunen som må vurdere og i utgangspunktet beslutte hva slags hjelp som skal tilbys, ut fra de tilbudene og ressursene kommunen har. En kommune kan altså fatte vedtak om tilbud om helsetjenester i hjemmet, fremfor tildeling av plass i institusjon, om det vurderes som et forsvarlig tilbud." Kommunens vedtak kan som nevnt påklages, jf. pbrl § 7-2.

Vi viser også til uttalelsene i Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets brev av 24.11.2010 til Bergen kommune. Selv om uttalelsen viser til den tidligere sosialtjenesteloven, er den fortsatt relevant. <https://www.helsetilsynet.no/regelverk/tolkningsuttalelser/helse-omsorgstjenester/grenseoppgang-lov-barnevernstjenester-sosiale-tjenester-tiltak-flere-instanser-lovverk/>

Det er den kommunen som er ansvarlig for å yte helsetjenester som nevnt i hol. § 3-1 som skal dekke kostnadene til barnebolig dersom barnet har rett til det, jf. hol. § 11-1 første og andre ledd.

Ny barnevernlov trer i kraft 1. januar 2023, men det endrer ikke ovennevnte vurderinger.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Hanne Knudsen
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
BARNE-, UNGDOMS- OG FAMILIEDIREKTORATET (Bufdir)